

CAPUT II.

DE CHRISTI MEDIATORIS SACERDOTIO ET SACRIFICIO IN CRUCE.

THESIS XLVIII.

De veritate sacrificii in cruce et speciatim de veritate sacerdotii Christi mediatoris.

« Christus ita mediator est, ut sit vero et proprio sensu sacerdos in aeternum ordinis eminentis per ipsam incarnationem constitutus, qui actum principem mediationis consummavit se ipsum in cruce offerendo in verum ac proprium sacrificium, ipse sacerdos ipse et victima. »

I. Constat ex antecedentibus, reconciliationem ac proinde intimam moralis mediationis rationem completam esse per mortem Christi in cruce. Nunc demonstramus, Christum se ipsum moriendo obtulisse in sacrificium verum et proprium non autem solum latiori sensu aut metaphorice ita appellatum, atque adeo redemptionem ac mediationem esse consummatam per sacrificium. Agimus hic de veritate sacrificii in cruce, *an sit*; postea in thesibus sequentibus dicemus de eius propria ratione, *quomodo sit*.

1° Demonstratur veritas sacrificii in cruce ex ss. Scripturis.

a) In sacrificiis veteris Testamenti veris ac propriis, saltem in praecipuis et solemnioribus illa manifesto exhibetur significatio suprema, is scopus dignitate princeps, ut mediatoris eruentam oblationem praesignarent, hanc typice in antecessum proponerent fidei et spei generis humani lapsi ac indigi expiationis per futuram oblationem mediatoris expectandae. Si ergo illa sub formali ratione sacrificiorum typi erant ac figurae, antitypus et oblatio praesignata non potest non intelligi verum licet eminentioris ordinis sacrificium. Sed de hac re paulo post dicemus.

b) Disserte et constanter in Scripturis exhibetur mors Christi ut sacrificium ab ipso Christo sponte oblatum iis locutionibus et in tali coniunctione cum sacrificiis et victimis veteris Testamenti, ut non possit intelligi nisi sacrificium verum ac proprium. « Omnes nos quasi oves erra-

vimus... et posuit Dominus in eo iniquitatem omnium nostrum. Oblatus est (1), quia ipse voluit... sicut ovis ad occisionem ducetur... si posuerit pro peccato (צֶבֶדֶן sacrificium pro delictis) animam suam, videbit semen longae-vum » Is. LIII. 6-10. « Christus dilexit nos et tradidit semetipsum pro nobis oblationem et hostiam (προσφοραν και θυσiam, prius nomen sacrificii genericum, posterius sacrificii cruenti) Deo in odorem suavitatis » (quae est frequens commendatio sacrificiorum) Eph. V. 2. « Pascha nostrum (agnus paschalis) immolatus est (ετοθη cruento sacrificio) Christus » 1. Cor. V. 7. Est Christus « propitiatio (πλασμος sacrificium expiationis 2. Mach. III. 33; LXX. Num. V. 8; Ez. XLIV. 27.) pro peccatis nostris, non pro nostris autem tantum, sed etiam pro totius mundi » 1. Io. II. 3; IV. 10. Eodem sensu dicitur Διαστηριον Rom. III. 25; et « peccatum » seu victima pro peccato 2. Cor. V. 21.

c) Exhibetur Christus ut agnus ferens peccata mundi; ut agnus immolatus, cuius sanguine expiati ac redempti sumus Io. I. 29; 1. Pet. I. 19; Apoc. V. 6. 9. 12; XIII. 8; 1. Cor. V. 7.

d) Christus ipse in mirabili illa ultimae coenae ad Patrem oratione quae dici potest sacerdotalis, mortem suam appellat sanctificationem, qua se ipsum offert: « pro eis ego sanctifico meipsum » Io. XVII. 19 (2).

2° Juxta Scripturarum oraacula constans ac perpetua est fides Ecclesiae in eandem veritatem inde a temporibus Apostolicis. « Ipse (Dei Filius) pro peccatis nostris vas spiritus (humanitatem unitam divinitati) oblaturus erat hostiam

(1) Verbum est sacrificale צֶבֶדֶן; vide Tract. de Sacrific. Euchar. thes. X. n. II.

(2) Exprimi solet in Scripturis N. T. hoc sacrificium pro salute totius mundi duplici formula; vel enim Christus dicitur nos redemisse corpore suo traditione corporis sui Io. VI. 52 (in text. gr.); Rom. VII. 4; Col. I. 22; Heb. X. 10; 1. Petr. II. 24; vel adhuc frequentius sacrificium dicitur sicut in V. T. (cf. Lev. XVII. 11) effusio sanguinis Iesu Christi Act. XX. 28; Rom. III. 25; V. 9; Eph. I. 7; II. 13; Col. I. 14. 20; Heb. et Apoc. saepe; 1. Pet. I. 2. 19; 1. Io. I. 7; quae formulae sacrificiales notandae sunt etiam, ut melius intelligantur verba, quibus sacrificium inuentum et institutum est et pericitur (Tract. de sacrific. Euch. th. XI).

(ἐπέλλε προσφέρειν θυσίαν), ut et typus factus in Isaac, qui oblatum est super altare, completeretur » s. Barnab. ep. c. 7. (Galland. I. p. 122). « Ut discipulus efficiat eius, qui seipsum pro nobis obtulit Deo *oblationem et hostiam* (ἀνεγκλοντος ἑαυτον θεῷ προσφοραν καὶ θυσίαν) Ignat. ad Eph. n. 1. Christus « *pontifex* oblationum nostrarum; » « tradidit *carne[m] pro carne nostra, animam pro anima nostra* » Clemens Rom. ad Cor. I. n. 21. 49. « *Pontifex sempiternus* » s. Polycarp. ep. n. 12. Duo hirci in die expiationis Leviticæ, quorum unus extra civitatem eiciebatur, alter offerebatur in sacrificium, typus erant Christi, « qui *sacrificium* (προσφορα) erat pro omnibus poenitere volentibus » Justin. dialog. n. 40. p. 137. « Christum oportebat pro omnibus gentibus *feri sacrificium*, qui tamquam ovis ad victimam ductus est » Tertull. adv. Iudæos n. 13.

Luculentius et data opera explicatur a Patribus subsequentibus ut sacrificium, in quo sacrificia omnia antecedentia typica complentur, et a quo sacrificium inge Ecclesiæ derivatur cf. Aug. Civ. Dei X. 20. Haec ipsa doctrina de oblatione sacrificii in cruce supponebatur ut indubitata et extra controversiam posita in disputationibus adversus haereticos, ubi propria ratio declaranda erat, secundum quam Christus et sacerdos et victima credendus sit, cum Ariani Christo spectato secundum naturam sublimiorem et praexistentem incarnationi, Nestoriani homini per se subsistenti functionem utramque sacerdotis et victimæ adscribendam esse dicerent, consequenter omnino ad utriusque haeresos principia. De his vide Petav. I. XII. c. 11.

II. Possemus iam ex veritate sacrificii non ab alio sed a Christo ipso oblato inferre, Christum esse sacerdotem ordinis eminentis, sicut sacrificium eminentis est ordinis; sunt enim sacrificium et sacerdotium correlata, et ex dignitate ac ordine unius pendet propria ratio alterius. Sed possumus etiam propter eandem connexionem ex veritate sacerdotii confirmare veritatem sacrificii, demonstratio enim efficaciori, quo expressius connexio sacerdotii Christi cum cruento sacrificio crucis in Scripturarum doctrina continetur. Doctrina luculenta est in tota fere epistola ad Hebraeos IV. 14.—X. 29.

1°. Docet Apostolus, essentiam et propriam rationem sacerdotii positam esse in munere offerendi sacrificium, ut sacerdos per ipsam sacrificii oblationem mediator sit inter Deum et homines. Postquam monuerat, cum fiducia accedendum esse ad thronum gratiæ (cuius imago in V. T. erat arca foederis), quia habemus pontificem Iesum Filium Dei, qui penetravit coelos (quorum imago Sancta Sanctorum in templo V. T.), subdit: « omnis namque pontifex ex hominibus assumptus pro hominibus constituitur in iis, quæ sunt ad Deum, ut *offerat dona et sacrificia pro peccatis* » c. V. v. 1.

2°. Christus fuit a Deo constitutus sacerdos, sacerdos autem non ordinis Levitici, neque enim ipse est ex tribu Levi; sed ordinis longe sublimioris.

Excellentiam sacerdotii Christi prae Levitico a) demonstrat typus ipsemet. Melchisedech enim quatenus erat figura sacerdotii Christi, benedixit patriarchæ Abraham et in Abraham sacerdotibus Leviticis ab eo originem ducitur, atque ab his in patriarcha Abraham decimas accipit, adeo ut prae sacerdotio Melchisedech sacerdotium Leviticum sit status et conditio plebis. Quanto ergo magis sacerdotium Christi, a quo tota dignitas in sacerdotium Melchisedech ut ex antitypo in typum derivabatur, emineret credendum est prae sacerdotio Levitico! b) Excellentia hæc ostenditur potissimum ex duplici ratione interna, ex aeternitate et ex efficacia sacerdotii Christi prae sacerdotio Aaronico temporario et inefficaci ad expiationem peccati et ad sanctificationem. Imprimis enim typus ipse Melchisedech est sine antecessore et sine successore, sacerdos unicus in suo ordine, sub qua ratione praesignat Christum ut sacerdotem in aeternum; re etiam vera a Deo Patre Christus est constitutus sacerdos in aeternum: « tu es sacerdos in aeternum secundum ordinem Melchisedech. » Contra vero sacerdotes Aaronici tum singuli erant mortales et post mortem desinebant esse sacerdotes, tum sacerdotium illud totum erat oeconomia transiens. « Lex enim homines constituit sacerdotes infirmitatem habentes; sermo autem iurisiurandi qui post legem est, Filium in aeternum

perfectum » (τετελειωμενον sacerdotem initiatum). Altera eaque fundamentalis ratio excellentiae sacerdotii Christi prae Aaronico est virtus sanctificatrix unius et inefficacia alterius. Nam antiquum illud erat imperfectum, quod non poterat coram Deo conscientiam expiare ac sanctificare. Decimatio ipsa in lumbis Abraham et benedictio impertita a Melchisedech typo Christi satis ostendit, virtutem expiatricem a sacerdotio Christi expectandam fuisse; unde promittebatur hic alius excellentior sacerdos, qui manens in aeternum « salvare in perpetuum potest accedentes per semetipsum ad Deum. » c) Ordini sacerdotii respondet totus ordo religiosae institutionis et oeconomiae; sicut ergo sacerdotium Leviticum erat imperfectum et transiens, sacerdotium autem Christi est perfectum, sanctificans et perpetuum; ita etiam invicem se habent duo Testamenta, quorum compendium et expressio reperitur in duplici sacerdotio. « Si consummatio per sacerdotium Leviticum erat, populus enim sub ipso legem accepit, quid adhuc necessarium fuit secundum ordinem Melchisedech alium surgere sacerdotem et non secundum ordinem Aaron dici? Translato enim sacerdotio necesse est, ut et legis translatio fiat... Reprobatio quidem fit praecedentis mandati propter infirmitatem eius et inutilitatem (ἀνωφελες inefficaciam ad expiationem et sanctificationem theologicam, quatenus formaliter est lex ceremonialis); nihil enim ad perfectum adduxit lex; introductio vero melioris spei (ἐπισταγωγή δε κρείττονος ἐπιδοῦς praeparatio erat lex ad novum Testamentum gratiae), per quam proximamus ad Deum. » d) Ex multiplici Iesu Christi sacerdotis, praefigurati a sacerdote Melchisedech, comparatione cum sacerdotibus Levitis constat verum et proprium sacerdotium Christi. Ipse nimirum unus est in suo ordine sacerdos et initiator novi Testamenti, sicut illi multi erant sacerdotes ministri veteris legis. Hanc sacerdotii Christi veritatem Apostolus adhuc magis confirmat ex eo, quod non solum appellatur sacerdos sed instituitur, idque non simpliciter sed Dei ipsius iureiurando. « Et quantum est non sine iureiurando? Alii quidem sine iureiurando sacerdotes facti sunt, hic autem cum iureiurando per eum, qui dixit

ad illum: iuravit Dominus, et non poenitebit eum: tu es sacerdos in aeternum. » Hucusque doctrina cap. VII. ubi veritas et excellentia sacerdotii Christi demonstratur.

3°. Inde consequitur, unum sacerdotem Iesum Christum obtulisse verum sacrificium, illudque longe praestantius omnibus victimis irrationalibus veteris Testamenti; respondeat enim oportet sacrificium sacerdotio, quae est alia differentia sacerdotii Christi a sacerdotio Levitico. Totus cultus externus V. T. typicus erat, ac proinde etiam typica erant sacrificia, quae in se ipsis terrena adumbrabant oeconomiam futuram coelestem. Huius Testamenti novi et in se suisque propriis elementis coelestis Christus est sacerdos ac mediator. Ideo, ait Apostolus, sacrificium ab hoc sacerdote offerendum, quod respondeat non veteri terrena sed novae ac coelesti oeconomiae, debet esse ordinis longe altioris quam erant sacrificia veteris Testamenti. « Sanctorum minister (λατρευγος) et tabernaculi veri (in oppositione ad typicum), quod fixit Dominus et non homo. *Omnis enim pontifex ad offerendum munera et hostias constituitur; unde necesse est et hunc habere aliquid, quod offerat.* Si ergo esset super terram (sacerdos terrenus secundum ordinem V. T.), nec esset sacerdos, cum essent qui offerunt secundum legem munera, qui exemplari (ὑποδειγματι typo) et umbrae deserviunt coelestium. . . . Nunc autem melius sortitus est ministerium (λατρουγίας), quanto et melioris Testamenti mediator est, quod in melioribus repromissionibus sancitum est » c. VIII. 1. sqq.

4°. Melior haec victima, quam obtulit pontifex et mediator novi Testamenti Iesus Christus, et cuius oblatione novum Testamentum sancivit, non est alia quam ipse Iesus Christus, victima simul et sacerdos offerens se ipsum. Hanc veritatem Apostolus commendat et multis declarat toto capite IX. et X. usque ad v. 29. Summa doctrinae haec est.

Ipsa tabernaculi Aaronici ac, quod perinde est, templi constructio et forma, atque ritus ipse sacrificiorum V. T. demonstrant, totam illam oeconomiam typicam fuisse manuductionem ad aliam perfectiorem; in se inefficacem fuisse, ac proinde expectandam aliam oeconomiam vere expia-

tricem et sanctificatricem, aliud sacrificium efficax opperendum. Nam sacrificia offerebantur in exteriori parte tabernaculi, et iis iugiter oblatis non tamen patebat aditus in Sancta Sanctorum; sed solus pontifex semel in anno in ea introibat cum sanguine sacrificiali quotannis oblato pro suis et populi ignorantibus. Qui ritus ostendit, per illa sacrificia et per ceremonias V. T. non potuisse aperiri viam in coelum et in vera Sancta Sanctorum per terrenum tabernaculum significata. « Hoc significante Spiritu Sancto, nondum propalatum esse Sanctorum viam (aditum in Sancta, quae antitypice sunt sanctificatio et tabernaculum coeleste) adhuc priore tabernaculo habente statum; quae parabola est (i. e. significatio et visibilis repraesentatio) temporis instantis (1), iuxta quam (2) munera et hostiae offeruntur, quae non possunt iuxta conscientiam perfectum facere servientem » (τελειωσαι τον λατρευοντα expiare et sanctificare sacrificantem) c. IX. 9. Haec inefficacia sacrificiorum adhuc clarius inde apparet, quod indesinenter eadem specie sacrificia offeruntur, et tamen semper manet conscientia, peccata nondum esse expiata, pro illis nondum praestitam satisfactionem debitam. Nam illa sacrificia non ita se habent ad invicem, ut posteriora sint solum applicatio satisfactionis iam praestitae per unum aut plura sacrificia antecedentia; sed sunt omnia eiusdem omnino rationis, et in singulis repetitis, ubi semper alia et alia numero victima offertur, semper eadem fit commemoratio peccatorum nondum

(1) Ἐξ τοῦ κειμένου τούτου τῶν ἑσπεραίων, temporis huius praesentis; id enim significat ἑσπεραίων κειρος cf. Rom. VIII. 38; 1 Cor. III. 22; VII. 26; Gal. I. 4. Hesychius in Lexico explicat ἐν τοῖς ἑσπεραίοις = ἐν τοῖς παρόντοις. Dicitur autem vetus oeconomia tempus praesens, quia tempore scriptae epistolae, licet inchoato iam novo Testamento valor eius internus desiderat, perstabant tamen adhuc pompa et ceremoniae externae.

(2) Iuxta quam parabolam, h. e. forma illa in antecedentibus descripta tabernaculi et modus sacrificiorum est parabola et sensibilis repraesentatio inefficaciae sacrificiorum et ceremoniarum. In graeco textu recepto et in pluribus codd. est lectio κειρος ὧν, quod refertur non ad nomen παραβολή sed ad κειρος; « iuxta quod tempus, seu quo tempore oeconomiae Mosaicae offeruntur » etc. Habent autem κειρος ὧν cum Vulgata latina codd. etiam graeci, inter quos antiquissimi ABD (Alexandrinus, Vaticanus, Cantabrigiensis) et Sinaiticus.

expiatorum, quod fieri non posset, si eis inesset virtus satisfactoria. « Per singulos annos eisdem ipsis hostiis quas offerunt indesinenter, numquam potest accedentes perfectos facere; alioquin cessassent offerri, ideo quod nullam haberent ultra conscientiam peccati cultores (λατρευοντες) semel mundati; sed in ipsis (sacrificiis) commemoratio peccatorum per singulos annos fit » c. X. 1-3. 11. Ratio inefficaciae ad expiationem peccati et secundum conscientiam sita est in ipsis sacrificiis: « impossibile enim est sanguine taurorum et hircorum auferri peccata » X. 4. Obtinetur tamen per illa expiatio legalis, h. e. ut qui extrinsecus secundum legem reputatur immundus, fiat per sacrificia legaliter mundus.

Illis igitur sacrificiis inest ratio typi praemonstrans aliud nobilius sacrificium, ilque tripliciter. Nam a) ipsa expiatio typus erat alterius verae sanctificationis obtinendae per aliud sacrificium praefiguratum sacrificiis illis typicis. « Si enim sanguis hircorum et taurorum et cinis vitulae aspersus inquinatos sanctificat ad emundationem carnis (legalem), quanto magis sanguis Christi... emundabit conscientiam nostram » c. IX. 13. 14. b) Testamentum vetus, quo conferebatur Israelitis hereditas temporalis, typus hereditatis aeternae confirmabatur morte typica per cruenta sacrificia animalium, ut praefiguraretur mors testatoris novi Testamenti, qui per cruentum sacrificium sui ipsius sanciturus erat antitypum Testamentum hereditatis aeternae. « Et ideo novi Testamenti mediator est, ut morte intercedente... re-promissionem accipiant, qui vocati sunt, aeternae hereditatis... alioquin nondum valet, dum vivit qui testatus est. Unde nec primum quidem sine sanguine dedicatum est. Lecto enim omni mandato legis a Moysse... omnem populum aspersit dicens: hic sanguis Testamenti, quod mandavit ad vos Deus » IX. 15-20. c) Tabernaculum et omnia alia pertinentia ad cultum Mosaicum consecrabantur sanguine sacrificiorum; erant autem tabernaculum et reliqua consecrata typus novae coelestis oeconomiae; ergo etiam illa sacrificia praefigurabant aliud melius sacrificium cruentum, quo initiaretur et consecraretur oeconomia nova coelestis.

« Omnia paene in sanguine secundum legem mundantur, et sine sanguinis effusione non fit remissio; necesse est ergo exemplaria quidem coelestium (ὑποδείγματα τῶν ἐν τοῖς οὐρανοῖς; figuras ac typos coelestium) his mundari, ipsa autem coelestia melioribus hostiis quam istis » IX. 21-23.

Iam vero haec hostia praefigurata, hoc novum efficax sacrificium, quo dedicatur et consecratur novum Testamentum, quo expiantur omnia peccata, exhibendo simul et semel plenam satisfactionem, adaequatum meritum, totum pretium redemptionis, est unum cruentum sacrificium, quo Dei Filius Iesus Christus pontifex novi Testamenti se ipsum obtulit in cruce, et sanguine suo introivit in Sancta Sanctorum non typica sed in coelum ipsum, initians nobis omnibus viam; quae via nova non materialis sensu vocabuli immediato et proprio, ut per se patet, sed metaphoricè via ducens expiatione et sanctificatione est ipse pro nobis in sacrificium oblatus. « Christus autem assistens (παραγενόμενος; adveniens) pontifex futurorum bonorum per amplius et perfectius tabernaculum . . . neque per sanguinem hircorum aut vitulorum, sed per proprium sanguinem introivit semel in Sancta aeterna redemptione inventa » IX. 11. 12. « Necesse est mundari (initiari) . . . ipsa coelestia melioribus hostiis quam istis. Non enim in manufacta Sancta Iesus introivit exemplaria (typos) verorum, sed in ipsum coelum, ut appareat nunc vultui Dei (sicut pontifex typicus coram archa in Sanctis typicis apparebat) pro nobis; neque ut saepe offerat semetipsum, quemadmodum pontifex intrat in Sancta per singulos annos in sanguine alieno; alioquin oportebat eum frequenter pati ab origine mundi: nunc autem semel in consummatione saeculorum ad destitutionem peccati per hostiam suam apparuit » IX. 24. sqq. « Hic autem unam pro peccatis offerens hostiam (ἀνὰ ἑσθίαν oblatῆ παρασκευάζεις) in sempiternum sedet in dextera Dei. . . Una enim oblatione consummavit in sempiternum (εἰς τὸ διηνεκές; in omne tempus simul et semel) sanctificatos. . . Habentes itaque fiduciam in introitu Sanctorum in sanguine Christi (in ingressum ad Sancta Sanctorum per sacrificium cruentum Iesu Christi), quam

initiativ nobis viam novam et viventem per velamen, id est carnem suam, . . . accedamus » c. X. 12-14; 13-22. cf. VII. 27. Satisfactio itaque perfecta est et meritum consummatum per unum illud sacrificium ita, ut omnis remissio peccatorum, omnis gratia, omnis sanctificatio sit ex virtute illius sanguinis, illius cruenti sacrificii, nec aliud sacrificium expectandum sit, ex quo speretur remissio; atque adeo qui illo abutantur aut non utantur, eis reliqua tantum sit « terribilis quaedam expectatio iudicii. » « Ubi horum remissio iam non est oblatio pro peccato (nova satisfactione et novo merito expians) . . . et iam non relinquitur pro peccatis hostia » X. 18. 26. 27. Quae quidem demonstrant plenitudinem satisfactionis et meriti consummatam in cruce, atque ideo excludunt aliud sacrificium, quo hoc meritum accipiat incrementum; non tamen excludunt sacrificium; quo illud ipsum meritum ad nos derivetur et nobis applicetur (vide Tract. de sacrif. Euchar. thes. VII. VIII. XIII).

III. Christum in ipsa incarnatione fuisse institutum sacerdotem, patet iam ex ipsa indole huius sacerdotii. Nam Filius Dei non sane sacerdos est ante incarnationem (1); secundum divinam enim naturam, in qua sola est ab aeterno, non offert sed suscipit sacrificium, ut paulo post dicemus; sacerdos autem secundum humanam naturam non est aliqua alia consecratione, sed eo solum quod Filius Dei homo factus munus suscipit, et destinatur divina voluntate ad se ipsum offerendum in ara crucis. Atqui haec munus susceptio acta facta est, quam primum fuit homo; cum redemptio fuerit ipse finis, ad quem Filius Dei homo factus est, et haec redemptio ex divino consilio et humanae voluntatis Christi acceptatione consummanda fuerit per sacrificium crucis.

Ceterum dissertis etiam verbis declaratur in Scripturis, tum ex parte voluntatis humanae Christi tum ex parte destinantis voluntatis divinae, in ipsa incarnatione susceptum fuisse a redemptore sacerdotium seu munus se ipsum cruento

(1) Quomodo Sapientia hypostatica seu Verbum ante incarnationem per παραλήφει dici aliquando videatur sacerdos, indicavi in Tract. de Trin. th. XIII.

sacrificio offerendi, quo significato omnium sacrificiorum typicorum completeretur. « Ideo *ingrediens mundum* dicit: hostiam et oblationem noluisti, corpus autem aptasti mihi... tunc dixi: ecce venio... Superius dicens: quia hostias et oblationes et holocaustomata pro peccato noluisti, nec placita sunt tibi quae secundum legem offeruntur, tunc dixi, ecce venio, ut faciam, Deus, voluntatem tuam, aufert primum, ut sequens statuatur, *in qua voluntate sanctificati sumus per oblationem corporis Iesu Christi semel* » Heb. X. 5-10. Praeterea expresse docet Apostolus, per hoc ipsum, quo factum est ut homo sit Filius Dei, per unionem scilicet hypostaticam, factum etiam esse ut hic homo sit pontifex; proindeque simul esse utramque clarificationem humanae naturae, ut homo sit Filius Dei, et ut hic homo sit sacerdos. Quam primum enim illa verba, « Filius meus es tu, ego hodie genui te, » pertinebant ad hominem Iesum, teste Apostolo ad eundem etiam pertinebant altera: « tu es sacerdos in aeternum secundum ordinem Melchisedech » Heb. V. 5. 6.

Si quis ergo Patrum docere videtur, Christum fuisse initiationum sacerdotem, cum a Ioanne est baptizatus; id intelligi debet de manifestatione et de prima publica functione sacerdotii. Cf. Petav. XII. c. 11. n. 5. Hac distinctione inter realem initiationem et manifestationem sacerdotis Christi facile etiam expeditur difficultas l. c. nota a Petavio, quod s. Petrus Damianus ex aetate Christi tricenaria, qua « cum baptismo simul et sacerdotium suscepisse » dicitur, commendat legem pro aetate canonica Clericorum. Sacerdotii enim publica functio et manifestatio potest dici susceptio sacerdotii, et abunde sufficit ad rationem congruam deducendam et ad commendationem huius legis canonicae.

THESIS XLIX.

De substitutione symbolica in sacrificiis typicis V. T. et de substitutione reali Christi ut victimae pro genere humano ad satisfactionem ac redemptionem per sacrificium crucis.

« Sacrificiorum veterum character proprius est, quod erant vitae animalis aut rerum hominum usui ac domino concessarum symbolica substitutio pro ipsis hominibus, ut earum destructione reali vel aequipollente agnitio supremi domini Dei simulque confessio reatus hominis lapsi coram Deo exhiberetur externo sensibili cultu. Hisce substitutionibus symbolicis typice protendebatur futura magna substitutio Dei-hominis tamquam victimae pro universo humano genere. Sacrificium itaque Christi in cruce fuit et ipsum substitutio, non symbolica sed realis, pro universo humano genere; Filius enim Dei homo factus Deo pro hominibus tamquam caput pro membris se ipsum obtulit destructione pretiosae vitae humanae ad infinite meritoriam attestationem supremi domini, et tamquam fideiussor reatum humani generis in se representans, pro culpa et poena consummavit adaequatam satisfactionem. »

I. Ex ipsa ratione generica sacrificii proprie dicti intelligitur, hanc substitutionem de qua loquimur in thesi, omnibus sacrificiis esse intimam et essentialem. Notionem itaque sacrificii, quam in Tractatu de sacrificio Euchari-stiae pluribus declaravimus (th. II. et III.), ut hic comprehendamus, res ipsa postulat, quoniam sine hac generali notione ratio propria sacrificii in cruce distinctius intelligi non potest.

1°. Declaratur substitutio sacrificialis ex ipsa natura sacrificii et velut a priori. Cultus Dei tum religiosae societatis integrae tum singulorum in societate hominum essentialiter consistit in agnitione absolutae excellentiae et absoluti domini Dei supremi principii, a quo omnia, et ultimi finis ad quem omnia; ac vicissim in agnitione absolutae dependentiae, qua omnia ab ipso pendent, ut sint vel non sint. In hoc affectu *adorationis* includuntur, vel eum comitantur affectus *laudis, gratiarum actionis, petitionis*. In homine lapsio hanc agnitionem absolutae subiectionis et

dependentiae comitatur *conscientia proprii reatus*, qua se morti debitum agnoscit, non seiuncta a spe veniae.

Cultus (praesertim publicus et totius societatis) ab hominibus naturae compositae Deo debetur externe ac visibiliter manifestatus, seu debetur cultus interni manifestatio in cultu externo.

Lumine ipso rationis evidens est, res sub dominio hominis constitutas, eius usui concessas, maxime quae pertinent ad vitam humanam fovendam ac nutriendam, et adhuc magis proprie animalia esse per se apta, ut homo ea sibi substituat, ac in earum rerum maximeque vitae animalis destructione duplicem sensum internum absolutae suae dependentiae a Deo supremo Domino et reatus mortis coram Deo exprimat. Haec autem destructio eo ipso, quod assumitur ab homine ad exprimendam vitae suae totiusque sui esse dependentiam a Deo et ad exprimendam agnitionem mortis sibi ob culpam debitae, ex natura sua est loco et vice ipsius hominis substitutio rei, quae ut pertinet ad hominem et ut aliquid hominis ipsum hominem repraesentare potest. Et quoniam haec est honesta et apta expressio cultus interni, ea est actus religiosus cultus externi ex cultu interno proficiscens, et cultu interno vel informatus ac formaliter in ratione actus religiosi constitutus. Denique eo ipso quod est expressio absolutae dependentiae in toto esse hominis, quae nec refertur nec sine piaculo referri potest nisi ad solum Deum, ille actus etiam cultus externi nulli creaturae sed Deo soli potest exhiberi.

Patet, cultum hunc esse peculiarem propriaeque rationis a quovis alio externo cultu specie distinctum; unde, quia res est peculiaris, etiam peculiari nomine designatur et ab aliis omnibus distinguitur, quod nomen apud Latinos tam profanos quam apud verae religionis cultores est *sacrificium*. Hoc ergo nomen sive nomina ei respondentia quae reperiuntur in aliis omnibus linguis, si quando transferuntur vel ad cultum mere internum vel ad alias species cultus externi, non proprie sed metonymice aut metaphorice usurpantur ob earum rerum nexum vel similitudinem cum sacrificio proprie dicto. Cf. Bellarminum de Eucharist. l. V. c. 2. ad argumentum 1um Melanchthonis.

Sacrificium itaque, ut ex dictis facile colligi potest, duplicem habet significationem, primam immediatam quam possumus dicere *moralement*, quatenus est manifestatio supremi cultus interni: « sacrificium visibile invisibilis sacrificii sacramentum, id est sacrum signum est » Aug. Civ. Dei X. c. 5. cf. c. 19 (1). Habet deinde sacrificium significationem *theologicam* infinitae excellentiae et supremi domini Dei, proindeque absolutae nostrae dependentiae et nostri reatus. Utraque autem significatio in victimis irrationalibus inest per modum substitutionis symbolicae vice ipsorum hominum. Hinc requiritur a) aptitudo in re offerenda et in modo offerendi ad hanc significationem et symbolicae repraesentationem. b) Quia signa non sunt naturalia, et ex altera parte pertinent ad cultum publicum et solemnem, requiritur institutio publica ad hanc religiosam significationem. Saltem in cultu religioso per positivam Dei institutionem ordinato, ubi Deus ipse et victimas et modum offerendi (materiam et formam) determinaverit, nullae aliae oblationes etsi per se aptae possunt habere in actu secundo rationem veri et legitimi sacrificii praeter eas, quas Deus ipse determinaverit. Cf. Is. LXVI. 3. (2). c) Propter eandem rationem cultus publici, et adhuc evidentius supposita positiva institutione, cum sacrificiis connectitur sacerdotium, ut sacrificium verum et legitimum nullum esse possit nisi per ministerium sacerdotii legitimi atque, in cultu a Deo ipso ordinato, divinitus instituti.

Ex hisce elementis potest sacrificium generice sumptum describi: oblatio Deo facta per realem vel moraliter aequivalentem destructionem, legitime instituta, ad protestationem supremae maiestatis ac domini Dei in vitam et mor-

(1) Quatenus sacrificium visibile proprie dictum est in ratione signi et cultus internus est res significata, cultus internus aliquando dicitur sacrificium *verum* designando hoc epitheto significatum praesigno, non autem proprium praesignificatio: « illud quod ab omnibus dicitur sacrificium, signum est veri sacrificii » Aug. l. c.

(2) Inde patet, posse esse etiam in N. T. oblationes, quae per se aptae essent in actu primo ad rationem sacrificii, et tamen non esse nisi unum sacrificium.

tem, atque ad manifestandam agnitionem absolutae dependentiae omnium a Deo simulque reatus hominis lapsi (1).

2°. Eadem *substitutio* demonstratur ex *ritu sacrificali*. In declarata notione sacrificii iam continetur quod in prima parte thesis affirmamus, sacrificia omnia antiqua fuisse symbolicas substitutiones pro ipso homine ad sensibilem manifestationem ac expressionem agnitionis dependentiae absolutae atque reatus lapsorum hominum. Id etiam manifesto apparet ex consideratione ipsorum sacrificiorum et ritus a Deo praescripti. Secundum hanc rationem substitutionis Abraham pro filio sacrificando obtulit arietem: « viditque arietem... quem assumens obtulit holocaustum pro filio » (נִחַח בְּנֵוֹ loco filii sui) Gen. XXII. 13. In ritu Levitico a Deo praescripto is ipse pro quo offertur sacrificium, victimae suae ad hanc indicandam substitutionem manus imponit Exod. XXIX. 10. 15. sqq; Lev. I. 4; III. 2; IV. 4. 24. 29. Quod si oblatio fiat pro delicto populi totius, principes populi nomine omnium manus imponere iubentur victimae Lev. IV. 15. Si quod dubium esse posset de significatione huius ritus, id omne excluditur in descriptione caerimoniarum in die expiationis mense septimo Lev. XVI. Duo hirci sistuntur coram tabernaculo Domini, manifesto considerati ut una victima; hircus unus sorte electus maciatur in sacrificium pro peccatis populi, alter assumitur in merum symbolum, ut in eo exprimaturs significatio sacrificii. Post immolationem prioris hirci, cuius sanguinem infert pontifex in Sancta Sanctorum (illo ingressu solemniter semel in anno, quem etiam Paulus describit nominatim ut typum sacrificii Christi introeuntis in tabernaculum non manufactum in sanguine proprio Heb. IX. 7. 12), et post peractam hoc sacrificio emundationem, lex praescribit expressionem significationis symbolicae. « Tunc (sacerdos) offerat (sistat coram Domino) hircum viventem, et posita utraque manu super caput eius, confiteatur omnes iniqui-

(1) Quatenus sacrificium est in attestationem supremae maiestatis et supromi domini Dei, dicitur simpliciter *adoratio* e. g. Gen. XXII. 5; 1. Reg. I. 3; XV. 25. 30; Io. IV. 20. seqq. Quatenus est realis confessio reatus, appellatur sacrificium *pro peccato* vel simpliciter *peccatum* (cf. p. 503).

tates filiorum Israel et universa delicta atque peccata eorum, quae imprecans capiti eius emittet illum per hominem paratum in desertum. Cumque portaverit hircus omnes iniquitates eorum in terram solitariam... revertetur Aaron in tabernaculum testimonii » Lev. XVI. 21. 22.

3°. Demonstratio *substitutionis* in sacrificiis cruentis ex *declaratione disserta*. Sensus praedominans in sacrificiis veteribus est conscientia peccati ac reatus ad mortem. Ad hunc autem sensum reatus et nondum praestitae satisfactionis exprimendum sine dubio aptissima sunt sacrificia cruenta: « sine sanguinis effusione non fit remissio » Heb. IX. 22. Unde videmus in tota oeconomia antiqua usque ad expiationem peccati per sacrificium Filii Dei haec cruenta sacrificia constituere substantiam ac fundamentum totius rei sacrificae, quibus sacrificia incruenta accedunt velut appendix et pars subordinata; erant enim, sicut tota oeconomia illa servitutis ac timoris, ita et sacrificia ordinata ad excitandam cognitionem reatus et ad fovendum desiderium futurae expiationis. « Per singulos annos eisdem ipsis hostiis quas offerunt indesinenter, numquam potest accedentes perfectos facere; alioquin cessassent offerri, ideo quod nullam haberent ultra conscientiam peccati cultores semel mundati; sed in ipsis (sacrificiis) commemoratio peccatorum pro singulos annos fit » Heb. X. 1-3. Contra vero, « ubi horum remissio, iam non est oblatio pro peccato, » cruenta scilicet, quae demonstret conscientiam peccati absque satisfactione adhuc praestita Heb. X. 14. 18. 26.

Iamvero in cruentis hisce sacrificiis pro peccato evidens est *substitutio symbolica* in locum ipsius peccatoris non solum ex toto ritu oblationis de quo dictum est, sed etiam ex disserta declaratione. Ratio cur vetitum sit vesci sanguine animalium, haec datur. In sanguine anima est, i. e. vita animalis sanguine continetur et sustentatur; ideo vult Deus, ut sanguinis effusione velut profusione animae h. e. destructione vitae fiat expiatio legalis pro anima hominis delinquentis, substituendo nimirum vitam animalis pro vita hominis profitentis se reum mortis. « Quia anima

carnis in sanguine est; et ego dedi illum vobis, ut super altare in eo expietis pro animabus vestris, et sanguis pro animae piculo sit » Lev. XVII. 11.

II. Substitutio illa symbolica typus erat et praemonstratio alterius realis substitutionis, qua Dei Filius factus homo se ipsum pro genere humano lapso substituit, ut quod vetera illa sacrificia ostendebant necessarium et protendebant futurum, satisfactionem inquam pro peccatis, ipse se ipsum offerendo in sacrificium praestaret et adimpleret. » Verus ille mediator... cum in forma Dei sacrificium cum Patre sumat, cum quo et unus Deus est, tamen in forma servi sacrificium maluit esse quam sumere... Huius veri sacrificii multiplicia variaeque signa erant sacrificia prisca sanctorum, cum hoc unum per multa figuraretur, tamquam verbis multis res una diceretur » s. Aug. Civ. Dei X. 20. Significatio typica sacrificiorum V. T. in relatione ad sacrificium Christi in cruce satis est demonstrata supra p. 519. sqq.

Substitutio autem *realis* et non symbolica, qua Filius Dei factus homo causam in se recepit generis lapsi, ut pro eo velut caput repraesentans membra satisfaceret divinae iustitiae, est proprietatis intima mysterii redemptionis, quae in Scripturis tum propheticiis V. T. tum in declarationibus N. T. disertissime docetur. Pertinet huc a) ratio *capitis repraesentantis et secunli Adam* in ordine iustificationis totius humani generis, sicut primus Adam peccando repraesentabat totum genus in condemnationem Rom. V; b) doctrina, quod ipse Christus secundum carnem est ex genere nostro, ut ipsum genus humanum in suo capite Deo satisfaceret et *omni pro nominibus* esset mediator Heb. II. 11 17; 1. Tim. II. 5. 6; tum) *disserta declaratio, quod in Christo mediat repositae sunt iniquitates omnium nostrum*; quod ipse factus est *maledictum, peccatum* pro nobis, quod *in carne eius divina iustitia condemnavit peccatum*; quod factus est pro nobis *pretium s. iustitiae ac redemptionis* λυτρον, ἀντιλυτρον, ἰλασμος, ἰλαστικριον, ἀμάρτια, περι ἀμαρτίας. Is. LIII; math. XX. 28; Rom. VIII. 3. (cf. Heb. X. 6; Ps. XL. 7); 2. Cor. II. 21; 1. Tim. II. 5. 6; 1. Io. II. 1. 2; 1. Pet. II. 24. Tota haec demonstratio repetenda est ex superioribus.

THESIS L.

Christus secundum humanam naturam sacerdos offerens et victima oblata, idem ipse cui secundum divinam naturam offertur sacrificium.

» Sacerdos sicut et victima nec humana natura Christi est citra » hypostasin divinam, nec Deus Verbum secundum divinam naturam; » sed ipsa divina hypostasis, quatenus homo est et secundum humanam » naturam spectata. Licet vero unus idemque sit Deus, cui offertur, sacerdos qui offert, victima quae offertur; hae tamen diversae rationes » invicem collatae et simul inspecta actio sacrificia ita se habent, ut ex » iis, supposita revelatione, mors Christi tamquam verum et proprium » sacrificium intelligatur. »

I. Cum iam constet, Christum esse mediatorem naturalem inter Deum et homines, nominatimque esse verum sacerdotem incarnatione ipsa destinatum ad offerendum se ipsum in sacrificium; de ratione formali secundum quam mediator sit et sacerdos et victima, non videretur posse esse dubitatio apud eos, qui doctrinam revelatam de una persona divina in duabus distinctis naturis, et consequenter de duplici operatione et de duplici voluntate huius unius hypostaseos perspectam habent. Nihil mirum, quod Nestoriani ac deinceps Sociniani homini Christo sacerdotium asseruerint ita, ut Deus Verbum nullo modo sit sacerdos; quod contra Arianos, Apollinaristas et Eutylichianos monophysitae docuerint Christum mediatorem, sacerdotem, et victimam esse secundum naturam, quam in eo unicum agnoscebant et divinam appellabant; sed mirandum profecto, inter eos Protestantibus, qui unionem hypostaticam non se negare profitebantur, controversiam de hac re potuisse excitari. Ferunt tamen Franciscus Stancaros et eius sectatores Stancaristae mediationem et sacerdotium tribuisse humanae naturae per se spectatae, ut Deus Verbum nullo modo mediator et sacerdos dici possit; contra vero Calviniani et Tigurense Zwingliani etiam secundum divinam naturam Christum mediatione et sacerdotio functum esse contendebant, idque ita, ut sacrificium oblatum seu victima sit humana tantum natura per se spectata. Apparet in his omnibus absurda

quaedam idearum confusio et oppositorum errorum Nestoriani ac Eutyriani consarcinatio. (Vide Bellarmin. de Christo l. V; Petav. l. XII. c. 3. 4.).

At facta distinctione inter mediatorem naturalem in ordine ontologico et inter functionem mediationis moralis, clarum est, Christum priori sensu mediatorem esse inter Deum et homines, quatenus una hypostasis et verus Deus est secundum unam naturam et verus homo secundum alteram (th. XLVI. n. I.). Quoad functionem mediationis et reconciliationis ac proinde sacerdotii ex iis, quae pridem demonstravimus de unione hypostatica, de consequente inde communicatione idiomatum, et de ratione valoris infiniti satisfactionis ac meritorum Christi (Praenot. n. IV. V), manifesto constat, eum qui mediatione fungitur, et qui est sacerdos (principium *quod*), esse Deum Verbum; non autem fungi aut fungi posse mediatione ac sacerdotio per naturam suam divinam, sed tantum per naturam humanam assumptam. At licet principium, *quo* actus satisfactorii et meritorii ac proinde etiam tota actio sacrificia perficiuntur, sit natura humana, valor tamen infinitus operationum est ab ipsa hypostasi divina, cuius illae operationes mediante natura humana sunt propriae.

Qui ingreditur sacerdos in Sancta non manufacta est ipse Filius Dei, sed factus sacerdos in incarnatione per assumptam naturam, et ingrediens in sanguine suo Heb. IX. X. (cf. p. 522). « Mediator *homo* Christus Iesus (I. Tim. II. 5): pontificem et Apostolum confessionis nostrae factum esse Christum, divina Scriptura commemorat; obtulit autem se ipsum pro nobis in odorem suavitatis Deo Patri. Si quis igitur pontificem et Apostolum nostrum factum esse dicit non ipsum Dei Verbum, quando factum est caro et homo sicut nos, sed velut alterum ab ipso seorsum hominem ex muliere... anathema sit » anathem. X. Cyrilli. In apologia adversus orientales s. Cyrillus ipse explicat hunc anathematismum. « Quando Deus factus est homo, etiam pontifex nuncupatus est, non ut sacrificium maiori Domino offerret sed sibi et Patri, et ut fidei nostrae confessionem procuraret. Si dixeris, non esse Deo dignum sacerdotio fungi, consen-

tio et ego, at tum solum recte diceres, si Verbum tantummodo et absque carne esset; quando autem hic homo factum est, considera iam sacerdotio fungi *ratione humanitatis*, et in dignitatibus super creaturam esse ut Deum » (Opp. Marii Mercat. T. II. p. 78. 165.).

Pari modo sentiendum est etiam de ratione victimae. Qui enim oblatus est in sacrificium, est hic homo Iesus Christus adeoque divina persona, sub dumtaxat humana est oblata in sacrificium, licet natura humana, ut dixi, sit formalis ratio secundum quam, et principium quo Filius Dei est oblatus. « Crucifixus est *Dominus gloriae, auctor vitae; Deus* acquisivit Ecclesiam sanguine suo. » Sicut ergo in sacerdote ita etiam in victima distingui debet ratio secundum quam Christus est victima, quae ratio est humana natura; et ratio ex qua est pretium infinitum rei oblatae, quod est ex divina hypostasi. « Idem sacerdos et sacrificium, idem Deus et templum, sacerdos per quem sumus reconciliati, sacrificium quo reconciliati, templum in quo reconciliati, Deus cui reconciliati. *Solus tamen sacerdos, sacrificium, et templum* (i. e. haec non sunt ei communia cum Patre et Spiritu Sancto), *quia haec omnia Deus secundum formam servi*; non autem solus Deus, quia hoc cum Patre et Spiritu Sancto secundum formam Dei » s. Fulgent. de Fide ad Petrum n. 22.

Si quando Patres Verbo secundum ipsam divinam naturam et formaliter spectato, ut Verbum aeternum est, videntur tribuere mediationem et sacerdotium, ii alterutro modo intelligendi sunt. Vel enim sacerdotium improprie dictum appellant mediationem illam, qua Verbum procedens generatione a Patre revelator est Patris etiam in V. T., et prout Deus Pater omnia per Verbum administrare dicitur, quam Patrum doctrinam declaratam habes in Tract. de Trin. th. XI. Vel dicunt Patres sacerdotem ab aeterno, respicientes personam quae est sacerdos, non autem formalem rationem et naturam secundum quam est sacerdos. Verbum scilicet ab aeterno generatum in ipsa sua aeterna generatione praedestinato consilio futurum erat homo

et sacerdos, et ipsa aeterna persona per unionem hypostaticam est velut unctio substantialis, qua hic homo Iesus est Christus et sacerdos unici et eminentis ordinis. Simili fere modo Patres contra Paulum Samosatenum docuerunt, « Christum qua Christus est, esse aeternum » (supra p. 148).

II. Actio sacrificia, qua victima offertur, et quae ad constituendum sacrificium se habet ratione victimae ut forma ad materiam, non potest alterius esse quam ipsius sacerdotis sacrificantis. Ea autem non est posita in ipsa materiali destructione et occisione; unde videmus vel in ipsis sacrificiis animalium V. T. mactationem etiam a privatis hominibus fieri potuisse, dummodo visibile ministerium sacerdotis Deo offerentis hostiam numquam deesset; ubi sane actio sacrificia non erat mactatio facta ab homine privato sed visibilis oblatio facta a sacerdote. Haec ita fiebant tum in sacrificio agni paschalis tum in aliis etiam hostiis, quae pro hominibus privatis offerebantur Lev. I. 5; XVII. 1-6. et alibi saepe. Cf. Iahn Archaeol. Bibl. P. III. §. 98. n. 3; cl. P. Patrizi in Evang. I. III. dissert. 50. n. 2.

Mactatio itaque materialis non est forma ponenda ab ipso sacerdote, sed potius pertinet ad materiam et est materiae h. e. victimae proxima dispositio, ut apta sit quae per actionem sacerdotalem tamquam per sacrificii formam offeratur. Si hoc verum est de sacrificiis victimarum irrationalium, multo magis et ex ipsa rei natura in sacrificio, in quo sacerdos ad se ipsum offerendum destinatus est, mactatio non pertinet ad sacram functionem sacerdotis; sed aliunde superveniens praesupponitur ut victimae velut proxima praeparatio, qua supposita sacerdos proprie Deo offert se ipsum in sacrificio sua actione sacerdotali. Haec actio sacerdotalis in sacrificio crucis erat ipsa Christi sacerdotis unici in suo ordine oblatio sui ipsius non solum intentione interna et invisibili, sed ita ut intentio prodiret in actum externum et sese manifestaret in ipsa cruciatuum et mortis *voluntaria admissione ac directione ad se ipsum Patri offerendum*, atque in ipsa voluntaria spiritus emissionem, quae licet connaturaliter consequens ex cruciatibus

illatis, erat tamen in potestate Christi, etiam spectati ut homo est et sacerdos se offerens. Unde ad oblationem activam et ad actionem sacerdotalem Christi pertinet, quod in morte ipsa, cum eam non admittere in ipsis potestate esset, *carnem assumptam passionum permisit naturis*, ut loquitur s. Hilarius, atque ita consequenter quidem ad cruciatum illatos, *pro sua tamen potestate emisit spiritum*. Io. X. 17. 18; Heb. X. 9. 10. Vide supra Scholion p. 429. sqq.

Ex his obiter animadvertes maximum discrimen in ipso modo oblationis martyrum et oblationis, qua Christus obtulit se ipsum. Licet vero ex hac diversitate etiam intelligatur aliqua interior ratio, cur martyrium non sit sacrificium proprie dictum; ratio tamen evidens et propria est, quia martyres nec ut victimae nec ut sacerdotes ad se ipsos offerendos sunt a Deo instituti, quod utrumque in Christo locum habuisse supra th. XLVIII demonstratum est. « Quis est, qui tradidit semetipsum pro nobis oblationem et hostiam Deo in odorem suavitatis (Eph. V. 2.)? aut quod unquam sacrificium sacratum fuit, quam quod verus pontifex altari crucis per immolationem suae carnis imposuit? Quamvis enim multorum sanctorum in conspectu Domini pretiosa mors fuerit, nullius tamen insontis occisio propitiatio fuit mundi. Acceperunt iusti, non dederunt coronas... Singulares quippe in singulis mortes fuerunt, nec alterius quisquam debitum suo sine persolvit (non fuerunt scilicet a Deo destinati victimae et sacerdotes ac substitutio pro aliis); cum inter filios hominum unus solus Dominus noster Iesus Christus extiterit, in quo (ut in capite repraesentante et in victima nobis substituta) omnes crucifixi, omnes mortui, omnes sepulti, omnes sunt etiam suscitati » s. Leo ep. 124. c. 4. ad monach. Palaestin.

III. Si quaeratur de distinctione, quam in thesi indicavimus, inter Deum accipientem et sacerdotem offerentem sacrificium interque ipsam victimam oblatam, est utique magnum pietatis sacramentum, sponte tamen consequens ex unitate divinae personae in duplici distincta natura divina ac humana, quod unus et idem secundum diversas tamen rationes haec omnia simul est. Unus unitate hy-

postaseos accipiens et offerens et oblati, secundum aliam tamen naturam accipiens, secundum aliam offerens et oblati; et quoad hoc ultimum rursus secundum aliam rationem offerens, secundum aliam oblati. Et ut extensio unitatis secundum omnes relationes compleatur, ipse offerens sacerdos et victima oblata per naturam humanam, secundum quam offert et offertur, unum est cum iis pro quibus offertur; isque idem secundum naturam, in qua unum cum Patre et Spiritu Sancto ipse accipit sacrificium, unit et sibi et inter se invicem eos, pro quibus offertur, unitate non naturae sed gratiae. « Ut quoniam quatuor considerantur in omni sacrificio, cui offeratur, a quo offeratur, quid offeratur, pro quibus offeratur, idem ipse unus verusque mediator per sacrificium pacis reconcilians nos Deo, unum cum illo maneret cui offerebat, unum in se faceret pro quibus offerebat, unus ipse esset, qui offerebat et quod offerebat » s. Aug. Trin. IV. c. 14. n. 19.

Itaque secundum naturam divinam ipse Filius cum Patre et Spiritu Sancto accipit sacrificium; neque enim sacrificium potest offerri personis divinis singulis, quin offeratur omnibus pari omnino et una ratione, quia tres unus sunt Deus. Offerens autem sacerdos solus est Filius, quia non offert secundum naturam, qua unum est cum Patre et Spiritu Sancto; sed secundum naturam humanam, quae soli Filio facta est propria. « Cum in forma Dei sacrificium cum Patre sumat, cum quo et unus Deus est, tamen in forma servi sacrificium maluit esse quam sumere... Per hoc et sacerdos est, ipse offerens ipse et oblatio » Aug. Civ. Dei X. c. 20. Haec distinctio secundum naturam non autem secundum hypostasin in uno eodemque Christo, quatenus sumit et quatenus offert sacrificium, quomodo se habeat et quare sufficiat, declaratum est supra th. XLVI. XLVII.

Postremo sacerdos offerens et victima oblata est Christus utrumque quidem secundum eandem naturam humanam; sacerdos quatenus agit, voluntarie suscipit et offert mortem, victima vero quatenus patitur. In sacerdote enim instituto ad se ipsum offerendum nec requiritur nec esse potest realis distinctio personae aut naturae a

victima, quae ipse est; sed sufficit distinctio secundum actus diversos seu potius secundum actionem et passionem.

THESS II.

Olatio sacrificii Christi non est in coelo; est tamen Christi apud Patrem interpellatio sacerdotalis, eaque formalis et explicita.

« Absurde Sociniani Christum non iam in terris, sed in coelo demum interpellando pro nobis sacerdotio fungi coepisse docerunt. Interpellatio tamen Christi in coelo, quatenus cum sacrificio in terris oblato cohaeret, et quatenus est perpetua victimae semel oblatae representatio ac per hanc sacerdotis apparitio coram vultu Dei cum omnibus meritis uno sacrificio consummatum, pertinet ad aeternum Christi sacerdotium; censenda autem illa est non unice meriti obiectivi existentia, sed actualis et explicita Christi Salvatoris interpellatio. »

I. Faustus Socinus, qui doctrinam a patre Laelio Socino se hausisse professus ceteris deinde Socinianis dux fuit et antesignanus, haeresim suam de Christo mediatore hisce fere capitibus complexus est. Constituit Deus Iesum filium Mariae et merum hominem suum legatum ac nuntium, per quem veritatem doceret homines. Voluit autem hunc hominem esse exemplar singulare innocentiae et constantiae in adversis, atque in eo splendide demonstrare, quantum praemium maneat constantem virtutem; unde etiam voluit, ut homo Iesus Christus sibi per mortem in cruce mereretur resurrectionem, ascensionem in coelum et supremam potestatem in coelo et in terra, per quam potestatem meritis sibi comparatam Christus instituit Ecclesiam suam, et suos fideles iam potest iurare, ut intuentes in ipsius exemplum recedant a peccatis. Quod si praestiterint, Deus eis ex misericordia non autem ob aliquam Christi satisfactionem peccata condonat, ut deinde erecti eodem Christi exemplo constantem virtutem, et tandem salutem aeternam consequantur. Hinc Christus non est pro nobis mortuus eo sensu, quod pro peccatis nostris morte sua satisfecerit et nobis meruerit gratiam. Nihilominus tamen potest dici mors Christi expiasset peccata nostra a) antecedenter, quia licet non ex meritis Christi sed nulla eorum habita ratione gra-